

Sprawozdanie

komisyi administracyjnej o przedłożeniu Wydziału krajowego w przedmiocie ustawy budowniczej dla pomniejszych miejscowości.

Wysoki Sejmie!

Ustawa budownicza dla wsi i mniejszych miasteczek stoi od lat kilku na porządku dziennym Wysokiego Sejmu. W r. 1888 Wysoki Sejm polecił Wydziałowi krajowemu, aby tenże rozesłał Radom powiatowym projekt ustawy budowniczej i zasięgnął zdania tychże co do tego projektu. Rady powiatowe zainteresowały się żywo tą sprawą, wnikającą głęboko w stosunki wiejskie i nadesłały bardzo cenne wskazówki co do stosunków swych okolic wyrażając życzenie, aby ustawa budownicza mająca wejść w życie potrzebom wiejskiem odpowiadała.

Na podstawie tych uwag Wydział krajowy przerobił swój dawniejszy projekt i przedłożył go obecnie Wysokiemu Sejmowi.

Komisya administracyjna do której projekt ustawy odesłany został, przyjęła go za podstawę do dyskusyi szczegółowej i starała się projekt ten uzupełnić, poprawić i ile możności zastosować go do tak niejednostajnych stosunków naszego rozległego kraju. Przystępując do ocenienia przepisów obecnego projektu ustawy uprzytomnić sobie należy, w jak różnorodnych warunkach ustawa ta ma działać, jak różnorodne stosunki ma ona normować, i jak bardzo trudno jest wszystkie zachodzące tu względy mieć zawsze na oku, aby nie przekroczyć tej miary, która jest wskazana, aby z jednej strony nie wymagać rzeczy niemożliwych, a z drugiej strony, aby przecież zapewnić w sprawach budowniczych pewien postęp i zaznaczyć dążność do poprawy. Aby wskazać na nasuwające się tu trudności dość będzie przypomnieć, że ustawa ta obowiązywać ma wsie nasze na zachodnich krańcach kraju w powiatach n. p. Bialskim, Wadowickim i t. d., jak i wsie powiatów wschodnich n. p. Husiatyńskiego lub Borszczowskiego, następnie wsie położone w okolicach górskich, bogatych w drzewo i kamień, jak i w okolicach nizinnych z których niektóre kamienia lub drzewa są pozbawione. Ale dalej ustawa ta odnosi się także do miasteczek a nawet niektórych małych miast, które choć małe i często ubogie jednak inaczej zupełnie są zabudowane jak nasze wioski; w wielu miasteczkach spotykamy się ze zwarto zabudowaniami kompleksami domów, w których przepisy budownicze z natury rzeczy muszą być inne i w regule więcej wymagające jak w wioskach, których chaty są rozrzucone po znacznej nieraz przestrzeni. Ustawie tej podlegają nakoniec także nasze zdrojowiska i uzdrowiska, których

stosunki również są w niejednym względzie odmienne, a które to zakłady koniecznie potrzebują stanowczego unormowania warunków budowniczych.

Rozpatrując zatem przepisy projektu ustawy budowniczej którą Wysokiemu Sejmowi komisya admin. ma zaszczyt przedłożyć, trzeba koniecznie te bardzo znaczne trudności mieć na oku, które powstają z tak wielkiej różnorodności stosunków naszego kraju. Wydział krajowy miał te wszystkie względy na uwadze, a i komisya administr. starała się względem tym zadość uczynić. Żądanie to tem było dla komisji adm. trudniejsze, że spełnione być musiało w czasie nieproporcjonalnie krótkim, bo krótkość sesji sejmowej nie pozwalała na obszerniejsze czynności wstępne.

Komisya administracyjna nie widzi potrzeby, aby uzasadniać iż wydanie ustawy budowniczej jest pożądanem lub nawet koniecznem, a to dla tego, ponieważ Wysoki Sejm już przed kilku laty uznał tę potrzebę i polecił Wydziałowi krajowemu, aby projekt ustawy budowniczej dla wsi wypracował i Sejmowi przekuł. Nadmieniamy zatem tylko tyle, że komisya administracyjna przyjęła w ogóle projekt Wydziału krajowego i tylko wprowadziła doń kilka ważniejszych zmian. Zmiany te idą głównie w kierunku tym, aby od ludności ile możności, jak najmniej wymagać i ile możności ułatwić jej budowanie.

Przedewszystkiem zatem nadmienić należy, iż projekt komisji nie wymaga nigdzie stawiania jakichkolwiek budynków z materiału ogniotrwałego, nawet budynków piętrowych; dość spojrzeć na domy mieszkalne w naszych miejscach kąpielowych, aby to zrozumieć.

Ale nawet przy budynkach na cele publiczne nie można wymagać, aby koniecznie były tylko murowane, wszak do budynków takich należą szkoły wiejskie, szpitaliki gminne, domki mytnicze i t. d.

Toż samo trzeba powiedzieć o wielu budynkach na cele przemysłowe n. p. wiejskie kuźnie, albo budowle służące przemysłowi naftowemu i t. p.

Natomiast komisya administracyjna wstawia przepis, iż Radzie gminnej służy prawo (za zatwierdzeniem przez Radę powiatową) postanowić iż domy mieszkalne w tych częściach gminy, które są zwarto zabudowane, muszą być budowane z materiału ogniotrwałego. Przepis taki odpowiada naszym stosunkom i może w wielu razach przyczynić się do poprawy stanu zabudowania głównie naszych miasteczek.

Również komisya administracyjna nie sądzi, aby u nas można już wymagać pokrywania dachów ogniotrwale. Nie podobna jest także wzbraniać pokrywania dachów słomą, boż to jest w największej części wypadków jedyny dostępny dla naszej ludności materiał do krycia dachów a mający ten wielki przymiot iż jest stosunkowo bardzo tani. Zabezpieczenia od pożarów należy szukać w oddaleniu od siebie budynków słomą krytych.

Co do kominów to sądziła komisya, iż jakkolwiek dążyć trzeba do tego, aby kominy wszędzie były murowane z cegieł, to jednak wymagać tego bez wyjątku dziś jeszcze nie można i dozwolić należy kominów t. z. wałkowanych, wylepionych dobrze gliną. W §. 1. wprowadziła komisya tę zmianę iż ograniczyła potrzebę konsensu budowniczego na wsi do najważniejszych robót. Innych pomniejszych zmian, które komisya w projekcie Wydziału krajowego porobiła nie widzimy potrzeby wykazywać i szczegółowo uzasadniać. W tytule ustawy wprowadziliśmy zmianę tę, iż ustawa ma się nazywać ustawa budownicza „dla wsi i pomniejszych miast i miasteczek“ a nie „dla pomniejszych miejscowości“ jak Wydział krajowy proponował. Nazwa przez nas proponowana wysuwa naprzód tę nomenklaturę, która obejmuje przeważną część tych miejscowości, które przepisom tej ustawy podpadają.

Z tych zatem uwag i z temi zmianami komisya administracyjna przedstawia Wysokiemu Sejmowi ustawę budowniczą dla wsi i pomniejszych miast i miasteczek do uchwalenia.

Obok ustawy powyż omawianej Wydział krajowy przedkłada jeszcze projekt zmiany trzech paragrafów ustawy budowniczej dla 131 miast i miasteczek z 4 kwietnia 1889 Nr. 31 dz. u. kr. a mianowicie §§. 73. i 74. jakoteż Art. I tejsze ustawy. Zmiana proponowana co do §§. 73. i 74. ma na celu usunięcie instancyj Rady gminnej, jako rekursowej od uchwał Zwierzchności gminnej; zatem rekurs miałby być wnoszonym nie do Rady gminnej ale do Wydziału powiatowego.

Komisya administracyjna z zmianą tą się zgadza i proponuje uchwalenie §§. 73. i 74. według wniosków Wydziału krajowego. Na zmianę zaś Art. I. komisya administracyjna zgodzić się nie może. Wydział krajowy propozycją swoją zmierza do tego, aby działalność ustawy z 4. kwietnia 1889 Nr. 31 dz. u. kr. rozciągnąć jeszcze na szereg innych miast i miasteczek, przeważnie małych i ubogich. Komisya administracyjna mniema, iż ustawa której uchwalenie Wysokiemu Sejmowi właśnie proponuje lepiej odpowie stosunkom tych miasteczek jak ustawa dla 131 miast i miasteczek, która z natury rzeczy, jako wydana dla miejscowości znaczniejszych znacznie wyższe wymagania stawiać musi.

Na podstawie powyższego wyводу komisya administracyjna wnosi:

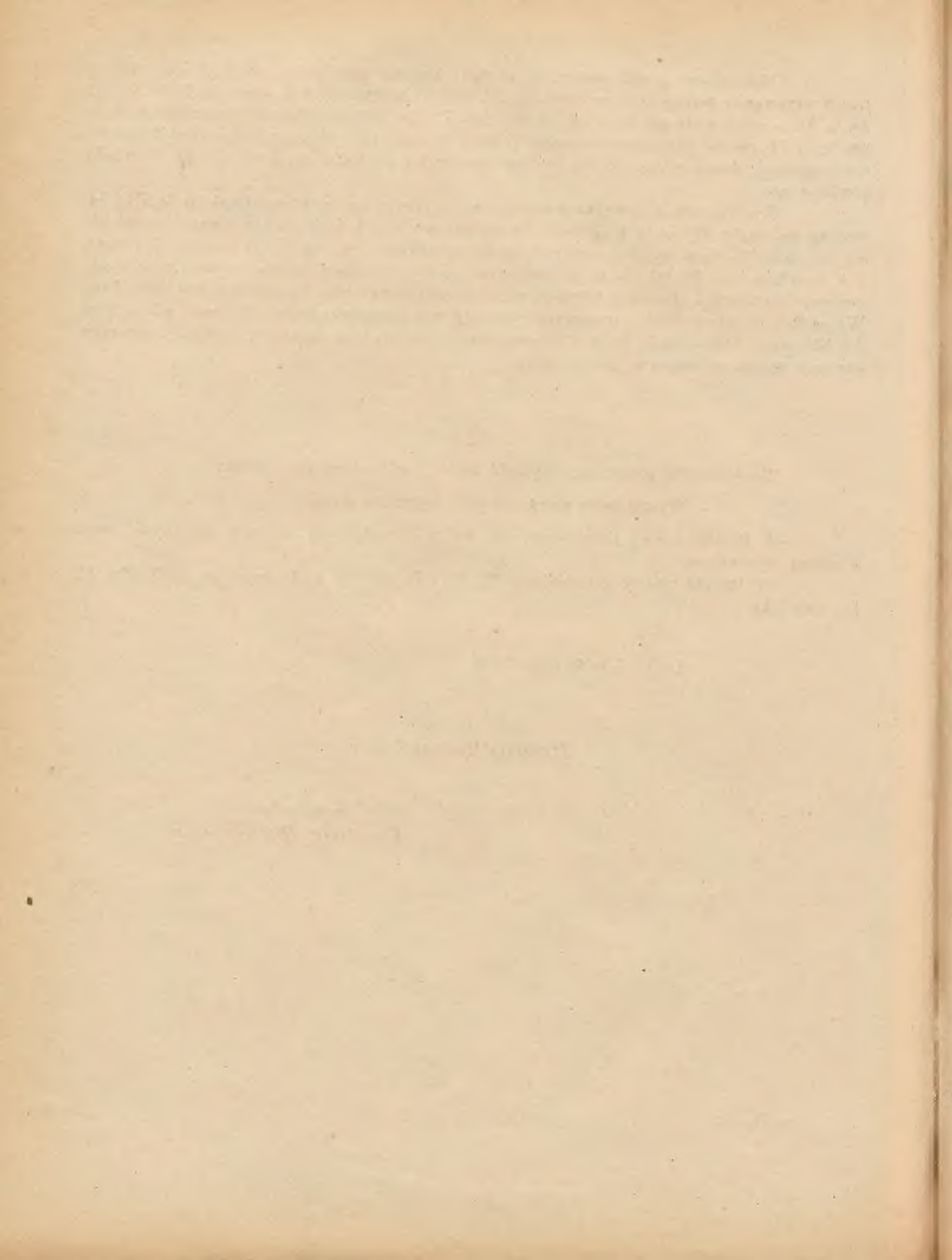
Wysoki Sejm raczy uchwalić dołączony wyżej:

- I. Projekt ustawy budowniczej dla wsi i pomniejszych miast i miasteczek wraz z ustawą wprowadczą;
- II. Projekt ustawy zmieniającej §§. 73. i 74. ustawy z 4. kwietnia 1889. Nr. 31 Dz. ustaw kr.

Lwów dnia 9. maja 1893.

Przewodniczący:
Ziemiałkowski w. r.

Sprawozdawca:
Gustaw Romer w. r.

U S T A W A

z dnia . . . . . obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi
z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Zgodnie z uchwałą Sejmu mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem wydaję załączoną ustawę budowniczą dla wsi i pomniejszych miast i miasteczek i rozporządzam co następuje:

Art. I.

Przepisom niniejszej ustawy podlegają wszystkie miejscowości kraju z wyjątkiem miast Lwowa i Krakowa, gmin miejskich, dla których wydana została ustawa budownicza z 28. kwietnia 1882 Nr. 77. dz. u. kr., oraz znaczniejszych miejscowości podlegających ustawie budowniczej z 4. kwietnia 1889 Nr. 31. dz. u. kr.

Art. II.

Postanowienia §§. 2. do 15. ustawy ogniowej dla miast i miasteczek, wydanej na mocy Ces. patentu z dnia 28. Lipca 1786 oraz postanowienia §§. 1. do 10. ustawy ogniowej dla gmin wiejskich, wydanej również na mocy Ces. patentu z d. 28. Lipca 1786, zostają uchylone.

Art. III.

Ustawa niniejsza wchodzi w wykonanie dnia dziewięćdziesiątego po jej ogłoszeniu.

Art. IV.

Wykonanie tej ustawy poruczam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

AWATED

Received of the Treasurer of the State of New York the sum of \$1000.00

for the purchase of land for the State of New York

in the County of Albany

for the purchase of land for the State of New York

for the purchase of land for the State of New York

for the purchase of land for the State of New York

Ustawa budownicza

dla wsi i pomniejszych miast i miasteczek

ROZDZIAŁ I.

O pozwoleniu na budowę (konsensie).

§. 1.

Budowy lub roboty wymagające konsensu.

Następujące budowy lub roboty budowlane wymagają zezwolenia (konsensu) Zwierzchności gminnej; względnie przełożonego obszaru dworskiego:

a) budowa nowego, przebudowanie lub przekształcenie starego budynku, dobudowanie nowej części do istniejącego budynku lub dobudowanie nowej części nad nim;

b) budowa studni i piwnic;

c) budowa nowych lub zmiana istniejących ognisk i kominów;

d) przeistoczenie niezamieszkałych budynków lub ich części na mieszkania, oraz przeistoczenie pomieszczeń na sklepy, warsztaty, budynki gospodarskie lub łaźienki;

e) wyprowadzenie lub zniesienie murów ogniowych, wyprowadzenie lub zniesienie wszelkich ścian;

f) przeistoczenie lub podwyższenie dachu;

g) zmiana sklepień;

h) ustawianie ciężkich przedmiotów (posągów, kopuł i t. p.) nad gzymsami okapowymi,

a nadto w gęściej zabudowanych częściach gmin, zwłaszcza miejskich i małomiejskich jakoteż tych gmin w których znajdują się zdrojowiska lub uzdrowiska, a które to części gminy Rada gminna dokładnie uchwałą swą oznaczy, wymagają zezwolenia Zwierzchności gminnej jeszcze następujące budowy lub roboty:

i) budowa nowego lub zmiana istniejącego kanału, ścieku, jamy kloacznej, wychodków, zbiorników na wodę lub nawóz;

k) wybicie drzwi lub okien ku ulicy lub ku domom sąsiednim;

l) stawianie słupów przy ulicy lub placu publicznym;

m) odgraniczanie i odgradzanie gruntów prywatnych od ulic i placów publicznych.

Do udzielenia zezwolenia na budowie wykonywane na cele publi-

czne przez państwo, kraj, lub powiat, budowie kolei żelaznych i obok kolei żelaznych oraz na budowy do celów przemysłowych powołane są władze wskazane w §§. 9. 10. i 11.

§. 2.

Pomniejsze zmiany.

Wszystkie inne, w §. 1. nie wymienione pomniejsze zmiany w budynku istniejącym mogą być wykonane bez pozwolenia Zwierzchności gminnej.

§. 3.

Podania o konsens i plan budowy.

O pozwolenie na wykonanie budowy lub robót wymagających konsensu należy wnieść do Zwierzchności gminnej pisemne podanie i dołączyć doń plan w dwu równobrzmiących egzemplarzach podpisanych przez sporządzającego plan i przez budującego.

Jeżeli chodzi o budowę zwykłego włościańskiego lub małomieszkańskiego domu mieszkalnego albo też o zwykłe budynki gospodarskie wystarczy przedłożenie prostego szkicu budowy i planu sytuacyjnego oznaczającego położenie budynku tudzież położenie i odległość najbliższych budynków. Budujący może także ustnie u Zwierzchności gminnej wnieść prośbę o pozwolenie na wykonanie budowy lub robót zamierzonych i jeżeli nie przedkłada szkicu obowiązany jest opisać zamierzone roboty, położenie i miejsce na którym mają być wykonane, oraz odległość od najbliższych zabudowań własnych i sąsiadów i od przylegającej drogi lub od przylegającego placu publicznego. Prośbę tę i opisanie wciągnąć ma Zwierzchność gminna do protokołu bezpłatnie.

W innych wypadkach należy przedłożyć zupełne plany, które mają obejmować:

- a) plan sytuacyjny uwidoczniający położenie i granice gruntu zabudować się mającego jakoteż przyszłego budynku, położenie i odległość starych zabudowań istniejących na gruncie budowlanym, położenie i odległość sąsiednich realności z wymianieniem ich właścicieli, jakoteż odległość i kierunek przylegającej ulicy lub placu publicznego;
- b) plan niwelacyjny, wykazujący poziom gruntu budowlanego;
- c) plany poziome wszystkich piąter, piwnic i poddasza, przekrój podłużny i poprzeczny i fasadę budynku.

Na planie piwnic winny być uwidocznione doły kloaczne, kanały domowe, ich połączenie z kanałem głównym, przekrój poprzeczny i spadek, wręście ścieki i studnie.

Na planie poddasza przedstawić należy wszystkie mury strychowe, kominowe i ogniowe.

Niezwykłe konstrukcje, mianowicie żelazne, przedstawić należy rysunkami szczegółowymi.

Wszystkie plany winny być rysowane według miary metrycznej a mianowicie:

- a) plany sytuacyjne, obejmujące większą przestrzeń, według skali 1 : 500 albo 10 cm. = 50 m. naturalnej wielkości, przy mniejszych prze-

strzeniach według skali 1 : 250 albo 10 cm. = 25 m. naturalnej wielkości;

b) plamy poziome mają być rysowane w wymiarach długości według skali planu sytuacyjnego, w wymiarach wysokości zaś według dziesięć razy większej skali;

c) plany budowli mają być sporządzane według skali 1 : 100 albo 10 cm. = 10 m. naturalnej wielkości.

Rysunki szczegółowe i konstrukcyjne mają być wykonywane według skali, któraby ich dokładne zbadanie umożliwiła, a mianowicie w stosunku jak 1 : 10, 1 : 20, 1 : 50.

§. 4.

Badanie planu.

Zwierzchność gminna obowiązana jest w przeciągu trzech dni, w wypadkach zaś przewidzianych w §. 12. w przeciągu 14. dni po otrzymaniu pisemnego podania względnie ustnej prośby (§. 3.), powołać komisję na miejsce zamierzonych robót.

W komisji tej mają wziąć udział:

a) Naezelnik gminy, lub jego zastępca;

b) delegat komisji zdrojowej lub klimatycznej względnie także rządowy inspektor zdrojowy w tych miejscowościach, gdzie się znajdują zdrojowiska lub uzdrowiska;

c) jeżeli zachodzi potrzeba także nie interesowany w zamierzonych robotach znawca biegły w sprawach budowniczych.

O terminie oględzin komisyjnych należy uwiadomić strony interesowane, a mianowicie budującego i sąsiadów budującego t. j. właścicieli gruntów położonych bezpośrednio lub pośrednio w odległości 15 metrów, a w wypadkach przewidzianych w §§. 32 i 51 w odległości 30 metrów od zamierzonej budowy lub roboty.

Komisya zbada na miejscu plan budowy lub protokolarnie podany opis zamierzonych robót, przesłucha znawcę, jeśli został powołany, dalej sąsiadów czy i jakie czynią zarzuty przeciw zamierzonej budowie, zawezwie budującego do oświadczenia się na odnośne zarzuty i starać się będzie strony pogodzić.

Zdanie znawcy, jeśli był do komisji wzywany, zgłoszone przeciw budowie zarzuty, tudzież wynik rokowań co do ugodowego ich załatwienia, zapisze komisya do protokołu, który przez uczestników komisji podpisany być winien.

Czynności biorących udział w tej komisji są bezpłatne, z wyjątkiem znawcy, którego budujący wynagrodzić winien podług taksy uchwalonej przez Radę gminną (§. 41), jeśli znawca ten nie jest płatnym za to funkcyonaryuszem gminy.

§. 5.

Załatwienie podania o konsens.

Na podstawie protokołu przeprowadzonej rozprawy (§. 4.) ma Zwierzchność gminna do trzech dni po odbyciu komisji wydać i doręczyć za rewersami budującemu i stronom, które przeciw budowie wniosły za-

rzuty, pisemne orzeczenie zezwalające na zamierzoną budowę lub odmawiające pozwolenia, rozstrzygając tak w jednym jak w drugim wypadku podniesione przeciw budowie zarzuty o ile one odnoszą się do policyi miejscowej lub w ogóle do względów publicznych.

Wrazie odmowy należy podać przyczyny, to jest uzasadnić ją postanowieniami ustawy.

Zezwolenie na budowę winno zawierać:

- a) wymienienie rodzaju zamierzonej budowy lub roboty (§. 1.);
- b) dokładne oznaczenie miejsca budowy lub roboty i odległości od innych budynków i sąsiednich gruntów;
- c) oznaczenie materiału z którego ściany, dach, kominy a w budynkach drewnianych i ściany do komina lub ogniska przyległe mają być stawiane;
- d) długość, szerokość i wysokość budynku w miarze metrycznej;
- e) ilość i wymiar okien i drzwi;
- f) ilość i rodzaj ognisk;

Wszelkie zmiany przez Zwierzchność gminną w konsensie zastrzeżone, winny być ilemożności oznaczone także w przedłożonych planach, z których jeden egzemplarz zaopatrzony podpisem i pieczęcią Zwierzchności gminnej, zwrócony być winien budującemu a drugi przechowany w aktach.

§. 6.

Prawa prywatne.

Jeżeli przeciw zamierzonej budowie podniesiono zarzuty, pochodzące z tytułu prawa prywatnego i zarzuty te przy komisijnem zbadaniu planów nie mogły być w drodze ugody usunięte, może być udzielony konsens na budowę, której względy publiczne nie stoją na przeszkodzie. Co do zarzutów z tytułu prawa prywatnego podniesionych, ma Zwierzchność gminna odesłać strony do drogi prawa. W rozporządzeniu, którem konsens na budowę udzielono, należy wyraźnie wymienić zarzuty z tytułu prawa prywatnego podniesione i do drogi prawa odesłane.

Sąd rozstrzyga, czy budowa dopuszczona ze względów publicznych, przeciw której podniesiono zarzuty z tytułu prawa prywatnego, ma być wstrzymana aż do rozstrzygnięcia sporu, czy też i pod jakimi warunkami tymczasem prowadzona być może (§§. 340, 341 i 342 ust. cyw.).

§. 7.

Rozpoczęcie budowy.

Budowa może być dopiero wtedy rozpoczęta, gdy konsens stał się prawomocnym, to jest, gdy od dnia doręczenia go stronom upłynęło dni czternaście a żadna z nich nie wniosła rekursu przeciw temu konsensowi.

§. 8.

Gaśnięcie i odnawianie konsensu.

Konsens na budowę gaśnie, jeżeli budowa dozwolona, nie została wykonaną w ciągu dwóch lat od prawomocności konsensu.

W razie rozpoczęcia budowy i niemożności wykończenia jej w ciągu powyższych dwóch lat, należy przed upływem rzeczonych terminu naprzód uwiadomić Zwierzchność gminną o zamierzonym dalszym prowadzeniu budowy i oczekiwać postanowienia jej, czy budowa może być dokończoną za podstawie pierwotnego planu, czyli też ze względu na zmienione stosunki zachodzi potrzeba rewizji planów i odnowienia konsensu.

Postępowanie przy odnawianiu konsensu należy przeprowadzić podług postanowień §§. 4. 5. i 6.

§. 9.

Budowy na cele przemysłowe.

Przy budowach na cele przedsiębiorstw przemysłowych, które w myśl ustawy przemysłowej wymagają zezwolenia władzy politycznej, powołany jest Wydział powiatowy do przeprowadzenia czynności przepisanych w §§. 4. 5. 6. 8. i 12.

Do udziału w komisji (§. 4.) i objawienia swego zdania zawezwie Wydział powiatowy także odnośnego naczelnika gminy lub jego zastępcę a jeśli budowa wykonana ma być na obszarze dworskim (§. 51.), przełożonego tegoż obszaru.

Rozprawę budowniczą łączyć należy ile możności z rozprawą przemysłowo - policyjną i w tym celu ma Wydział powiatowy porozumieć się z władzą polityczną co do terminu rozprawy.

W każdym razie konsens na taką budowę udzielony być może dopiero po prawomocnem zezwoleniu na prowadzenie przedsiębiorstwa.

Koszta komisji Wydziału powiatowego poza miejscem siedziby tegoż Wydziału, ponosi strona podająca o konsens.

§. 10.

Budowy kolejowe i obok kolei żelaznych.

Przy budowach na gruntach kolei żelaznych (w myśl §. 2. ustawy o budowie kolei żelaznych z dnia 19. maja 1874. Nr. 70 Dz. ust. p.) i przy nowych budowach, dobudowaniach i przedbudowaniach obok kolei żelaznych już istniejących, lub w budowie będących, względnie w ich rejonie pożarnym, należy się stosować do osobnych przepisów w tej mierze istniejących.

Do przedsięwzięcia czynności urzędowych przy budowach w rejonie pożarnym kolei powołany jest stosownie do ustawy z dnia 26. grudnia 1882 Nr. 3 Dz. ust. kr. z r. 1883 c. k. Starostwo, przyozem zastosowane być mają prócz szczegółowych w tej mierze obowiązujących przepisów, także postanowienia niniejszej ustawy.

§ 11.

Budowy publiczne wykonywane przez państwo, kraj lub powiat.

Przy budowach na cele publiczne przedsięwziętych przez państwo, kraj lub powiat, powołane jest c. k. Starostwo do przeprowadzenia czynności przepisanych w §. 4.

Jeżeli przeciw zamierzonej budowie nie wniesiono zarzutów, lub wniesione w toku rozprawy zostały usunięte, uwiadomi o tem c. k. Starostwo władzę budującą.

Zarzuty nieusunięte a nie pochodzące z tytułu prawa prywatnego, rozstrzyga c. k. Namiestnictwo w porozumieniu z władzą, która budowę wykonuje. Co do zarzutów opartych na tytule prawa prywatnego postąpi c. k. Namiestnictwo według §. 6. ustawy.

§. 12.

Budowy obok dróg i placów, na polu górniczem, na granicy państwa i w rejonie fortyfikacyjnym.

Odległość budynku od drogi krajowej, powiatowej lub publicznego dojazdu kolejowego, wynosić ma przynajmniej trzy metry a od drogi gminnej dwa metry, licząc od zewnętrznej krawędzi rowu drogowego.

Odległość ogrodzeń od powyższych dróg publicznych wynosić ma conajmniej 60 cm., licząc od zewnętrznej krawędzi rowu drogowego.

Wyjątek stanowią ulice i place posiadające ustalone linie regulacyjne (§. 13. i 14.)

O rozprawie zarządzonej względem udzielenia konsensu na budowę lub roboty przy drogach krajowych, powiatowych, publicznych dojazdach kolejowych, lub też przy drogach gminnych, których administracja na podstawie §. 28. ustawy drogowej z 7. lipca 1885 Nr. 39. Dz. u. kr. miejscowemu zarządowi drogowemu odjętą została, należy przynajmniej na ośm dni przed terminem badania planu uwiadomić władzę zarządzającą temi drogami, pozostawiając jej wybór bądź to wzięcia udziału w rozprawie komisyjnej przez delegata, bądź też nadesłania pisemnego wniosku.

W razie zamierzonej budowy na eksploatawanem polu górniczem lub naftowem, należy do rozprawy przepisanej §. 4. zaważać także przedsiębiorcę górniczego, względnie naftowego.

Jeżeli nowy budynek stawiany być ma na ustroniu w pasie dwu kilometrów od granicy państwa, należy o wniesieniu podania o konsens uwiadomić c. k. Starostwo. Starostwo może do rozprawy delegować zastępcę, albo też pisemnie przesłać swe uwagi w tej mierze.

Przy budowach w rejonie fortyfikacyjnym, tudzież obok dróg państwowych, mają być zastosowane przepisy w tej mierze obowiązujące.

§. 13.

Odbudowanie zniszczonych części miejscowości.

W razie zniszczenia całej miejscowości lub znaczniejszej części jej przez pożar, wylew, lub inne wypadki elementarne, winna Zwierzchność gminna bezzwłocznie donieść o tem Wydziałowi powiatowemu.

Wydział powiatowy zarządzi w przeciągu ośmiu dni od chwili zawiadomienia komisjonalne oględziny przestrzeni zniszczonej, celem przeprowadzenia jej regulacji:

W komisji mają wziąć udział.

- a) Delegat Wydziału powiatowego jako przewodniczący.
- b) Naczelnik gminy lub jego zastępca.
- c) Przełożony obszaru dworskiego.
- d) Znawcy przez Wydział powiatowy powołani.

Strony interesowane winny otrzymać uwiadomienie o odbyć się mającej komisji z oznaczeniem terminu oględzin.

Komisja sporządzi plan regulacyjny, spisze protokolarnie i szczegółowo numerą parcel, imię i nazwisko właściciela, przestrzeń gruntów, które winny być zajęte lub odstąpione, wreszcie wciągnie do tego protokołu zgłoszone przeciw zamierzonej regulacji zarzuty, opinię swoją co do tych zarzutów i wynik rokowań co do ugodowego ich załatwienia. Plan regulacyjny z pomienionym protokołem przedłoży komisja Radzie gminnej.

Rada gminna obowiązana jest w przeciągu 14 dni od dnia doręczenia planu powziąć uchwałę tak co do tego planu jak i co do zarzutów podniesionych przeciw rzeczonemu planowi przez strony interesowane.

O powziętej uchwale przyjmującej plan regulacyjny bez zmiany lub ze zmianami, obowiązana jest Zwierzchność gminna w przeciągu trzech dni zawiadomić strony interesowane za dowodami doręczenia, albo też uchwałę rzezoną ogłosić w gminie w sposób należyty.

Po upływie ośmiu dni od dnia doręczenia względnie ogłoszenia stronom interesowanym zapadłej uchwały Rady gminnej, ma Zwierzchność gminna bezzwłocznie przesłać plan regulacyjny z powyższym protokołem, uchwałę Rady gminnej i dowodami jej doręczenia lub ogłoszenia, jakoteż z rekursami jeśli wniesione zostały, Wydziałowi powiatowemu do zatwierdzenia planu względnie rozstrzygnięcia rekursów.

Gdyby Rada gminna w powyższym terminie uchwały niepowzięła, albo odmowną powzięła uchwałę, zażąda Wydział powiatowy przedłożenia sobie planu regulacyjnego z protokołem oględzin do powzięcia stosownej decyzji.

Tylko na podstawie zatwierdzonego planu regulacyjnego mogą być wydawane konsensa na budowy lub roboty poszczególnione w §. 1.

Koszta komisji i sporządzenia planu regulacyjnego ponosi fundusz powiatowy. Za udział w komisji rzeczonych stron interesowanych i miejscowej władzy policyjnej, nie mogą być żadne koszta przyznane.

§. 14.

Regulacya zdrojowisk lub stacyi klimatycznych.

W miejscowościach, w których znajdują się zdrojowiska lub uzdrowiska (stacye klimatyczne), obowiązany jest Wydział powiatowy najdalej w przeciągu dwóch lat od wejścia w życie niniejszej ustawy, zesłać na miejsce komisję mającą na celu sporządzenie planu regulacyjnego odnośnej miejscowości.

W komisji tej mają wziąć udział:

- a) Delegat Wydziału powiatowego jego przewodniczący.
- b) Naczelnik gminy lub jego zastępca.
- c) Właściciel obszaru dworskiego.
- d) Znawcy przez Wydział powiatowy powołani.
- e) Właściciel zakładu.
- f) Delegat komisji zdrojowej lub klimatycznej względnie także rządowy inspektor zdrojowy.

Strony interesowane winny otrzymać uwiadomienie o odbyć się mającej komisji z oznaczeniem terminu oględzin.

Dalsze czynności mają być wykonane podług postanowień §. 13.

Po zatwierdzeniu planu regulacyjnego, mogą być tylko na podstawie tego planu wydawane konsensa na budowy lub roboty poszczególnione w §. 1., przy czem ściśle przestrzegać należy:

ażeby przy drogach, ulicach i placach na tej przestrzeni na której znajdują się mieszkania przeznaczone dla gości kąpielowych stawiano tylko główne budynki (szczególniej mieszkalne) na podmurowaniu 50 cm. wysokiem;

wszelkie zaś inne budynki stawiano tylko w podwórzu po za budynkiem głównym.

Koszta komisji i sporządzenia planu regulacyjnego ponosi fundusz powiatowy. Za udział w tej komisji stron interesowanych i miejscowej władzy policyjnej nie mogą być przyznane żadne koszta.

W miejscowościach gdzie powstaną zdrojowiska lub uzdrowiska obowiązany jest Wydział powiatowy zarządzić sporządzenie planu regulacyjnego w przeciągu sześciu miesięcy od czasu wydania statutu zdrojowego.

§. 15.

Plan regulacyjny.

Przy sporządzeniu planu regulacyjnego (§§. 13. i 14.) należy przestrzegać głównie:

a) Ażeby rozkład i położenie budynków odpowiadały wymaganiom sanitarnym, ogniowo-policyjnym i w ogóle względem bezpieczeństwa.

b) Ażeby drogi i ulice były szerokie proste i równe.

c) Ażeby opady atmosferyczne miały zabezpieczony należyty odpływ a sposób odprowadzania nieczystości został należycie ustanowiony.

§. 16.

Wywłaszczenie.

Jeżeli na podstawie zatwierdzonego planu regulacyjnego okaże się potrzeba utworzenia nowej drogi lub ulicy przez grunta prywatne albo sprostowania lub rozszerzenia istniejącej drogi lub ulicy, winien będzie właściciel gruntu odstąpić gminie na własność, potrzebną na to przestrzeń za wynagrodzeniem.

Jeśli zaś wskutek tej regulacji okaże się potrzeba wysunięcia budowy do nowej linii regulacyjnej, wówczas budujący tak długo nie będzie miał prawa przystąpić do wykonania projektowanej budowy, póki nie nabeędzie na własność od dotychczasowego właściciela za wynagrodzeniem części gruntu między dawniejszą linią frontową a nową linią regulacyjną, którą to część gruntu właściciel jemu odstąpić winien.

Orzeczenie o wywłaszczeniu (§. 365 ust. cyw.) należy do władzy politycznej.

Gdyby w tych przypadkach co do wysokości wynagrodzenia ugoda do skutku nie doszła, oznaczy ją orzeczenie sądowe. Niedojście ugody nie wstrzymuje ostatecznego ustanowienia planu regulacyjnego względnie linii regulacyjnej i dalszej rozprawy budowniczej.

W sprawach ustanowienia planu regulacyjnego lub linii regulacyjnej oraz w sprawach oznaczenia przestrzeni, która ma być zajęta lub odstąpioną z powodu ustanowienia planu regulacyjnego lub linii regulacyjnej, wykluczoną jest droga sądowa.

ROZDZIAŁ II.

Szczegółowe przepisy o budowlach.

§. 17.

Kierownictwo budowy.

Budujący winni przy prowadzeniu budowy posługiwać się osobami do tego prawnie upoważnionymi.

Postanowienie to obowiązuje zwłaszcza przy budowlach na cele publiczne, przemysłowe i wszelkich znaczniejszych budowlach prywatnych.

Do wykonania mniejszych budowli o pojedynczych konstrukcjach, bez sklepień i urządzeń podziemnych (suterarów), wolno używać osób, posiadających dla wykonywania przemysłu budowlanego koncesję najniższej kategorii.

Budowle włościańskie i zwykłe gospodarskie mogą być stawiane także przez samego budującego lub jego zastępcę z tem ograniczeniem, że do budowy kominów użyty być winien majster murarski.

Nazwisko kierownika budowy należy w każdym wypadku podać do wiadomości Zwierzchności gminnej i uwiadomić ją o wszelkich zmianach w tej mierze zachodzących.

Za wszelkie naruszenia warunków konsensu, za odstąpienie od zatwierdzonego planu bez poprzedniego uzyskania przyzwolenia Zwierzchności gminnej, i w ogóle za wszelkie uchybienia przepisom tej ustawy, odpowiadają niepodzielnie kierownik budowy i budujący.

Nie wyklucza to jednak odpowiedzialności innych w budowie udział biorących osób, o ile na nich ciąży wina.

§. 18.

Materyał do budowy.

Budowanie z materyału nieogniotrwałego jest dozwolone, należy jednak zważać na to, aby budynki stawiane z materyału nieogniotrwałego przynajmniej o 10 metrów od innych budynków oddalone były, jeżeli tylko miejsce na to pozwala, w żadnym jednak razie odległość ta mniej jak 4 metry wynosić nie może.

W budynkach stawianych z nieogniotrwałego materyału, jednak wszelkie ściany, przy których znajdują się kominy, piece i ogniska, winny być w przestrzeni pół metra od komina a jednego metra od pieca lub ogniska zupełnie murowane z cegieł, lub kamienia, lub cegły surowej na powietrzu suszonej (surówki).

Rada gminna może postanowić, iż domy mieszkalne stawiane w częściach gminy zwarto zabudowanych muszą być budowane z materyału ogniotrwałego.

Terytorium to należy w uchwale dokładnie oznaczyć.

Do ważności takiej uchwały potrzeba zatwierdzenia przez Radę powiatową.

§. 19.

Pokrywanie dachów.

Dachy słomą (trzcina, szuwarem i t. p.) pokrywać wolno: należy jednak zważać na to aby budynki w ten sposób pokryte przynajmniej o 10 metrów od innych budynków oddalone były, jeżeli tylko miejsce na to pozwala; w żadnym jednak razie odległość ta mniej jak 4 metry wynosić nie może.

§. 20.

M u r y.

Grubość murów powinna być dokładnie oznaczoną w planach budowy. Komisya badająca plany orzeka, czy projektowana grubość murów odpowiada bezpieczeństwu publicznemu, czy też winna ulegz zmianie. Grubość murów ceglanych w budynkach mieszkalnych parterowych i jedno-piętrowych, powinna wynosić przy ścianach zewnętrznych, co najmniej 45 cm., a 30 cm. przy ścianach wewnętrznych: na których pułapy spoczywają.

Przy budynkach mieszkalnych, mających więcej pięter, mury dwu pięter najwyżej położonych winny mieć grubość najmniej 45 cm. względnie 30 cm., w każdym zaś następujących dwóch niżej położonych piętrach grubość murów o 15 cm. powiększoną być musi.

Mury fundamentów winny być o 15 cm. grubsze od ściany na nich spoczywającej.

Rozmiary powyższe odnoszą się do murów niewyprawionych w stanie surowym.

§. 21.

Schody i klatka schodowa.

W domach piętrowych powinna istnieć za pomocą schodów komunikacya do wszystkich mieszkań, na strych i do piwnicy. Schody mają być przynajmniej na 1 m. szerokie. Wysokość stopnia na schodach nie powinna wynosić więcej jak 16 cm., szerokość zaś nie mniej jak 29 cm. w linii podziałowej. Linia podziałowa przyjmuje się w obrębie 45 cm. od ściany. Poręcze muszą być tak urządzone, ażeby zesuwanie się po nich było niemożliwem.

Władza może stosownie do przeznaczenia i rozmiarów budynku zarządzić wybudowanie także schodów bocznych.

Pod schodami jakoteż w klatce schodowej, nie wolno urządzać ognisk i otworów kominowych.

Klatkę schodową oddzielać ma od strychu powała u dołu wyprawiona, a na strychu wyłożona cegłą albo polepą z gliny 8 cm. grubą. Drzwi na strych prowadzące w domach murowanych powinny być pobite żelazną blachą od strony strychu.

§. 22.

Wymiary izb, okien i drzwi.

Budynki mieszkalne winny być suche i posiadać dostateczny przystęp powietrza i światła. Wysokość izby wynosić winna przynajmniej 2·20 m., wysokość okna najmniej 60 cm., szerokość najmniej 40 cm., wysokość drzwi najmniej 1·80 m. a szerokość 1 m.

W każdej izbie winno być przynajmniej jedno okno urządzone do otwierania.

W miejscowościach, w których znajdują się zdrojowiska lub uzdrowiska (stacje klimatyczne), wysokość izb przeznaczonych na mieszkanie dla gości wynosić winna conajmniej 3 m., wysokość okna najmniej 1 m., a szerokość najmniej 60 cm., wysokość drzwi najmniej 2 m. a szerokość 1 m.

§. 23.

Podłoga i powała.

Powierzchnia podłogi (ułożonej z desek lub cegły czy ubitej z gliny) w budynkach mieszkalnych z wyjątkiem wypadków przewidzianych w §. 14. winna leżeć przynajmniej o 30 cm. wyżej od powierzchni gruntu, na którym budynek stoi.

Podłoga na piętrze winna zawierać warstwę suchego nasypu.

Powała strychowa w budynkach mieszkalnych ma być pokryta cegłą lub polepą glinianą 8 cm. grubą.

§. 24.

K o m i n y.

Budowa domów i chat mieszkalnych bez kominów zabronioną jest bezwarunkowo.

Kominy winny być murowane z cegły palonej lub kamienia, ściany kominów najmniej 15 cm. grube i 80 cm. nad dach wyprowadzone, wnętrze komina gładko wytynkowane, a część zewnętrzna w obrębie strychu wyprawiona.

Wyjątkowo dozwalać można budowania tak zwanych wałkowanych kominów dobrze gliną wylepionych i wewnątrz wygładzonych.

Otwór wewnętrzny kominów przełazowych wynosić ma najmniej 48 cm. w kwadrat. Otwór kominów wąskich (cylindrowych) wynosić ma najmniej 15 cm. średnicy. Jeżeli zaś do tego wąskiego komina wchodzi dym z dwóch lub więcej ognisk, wówczas otwór jego ma wynosić najmniej 20 cm.

Wszystkie kominy, a szczególnie wąskie (cylindrowe), winny być ile możności w pionowym kierunku stawiane.

Kominy wąskie winny być w stosownych miejscach zaopatrzone w otwory do czyszczenia, szczelnie zamykane. Materiał drewniany, znajdujący się w pobliżu tych otworów, powinien być ogniochronnie osłonięty.

Kominów murowanych nie wolno zastępować rurami blaszanymi wewnątrz budynku, ani też przeprowadzać takich rur przez ściany drewniane lub dachy nieogiotrwałe.

Kominy fabryczne i w ogóle kominy dla wielkich ognisk należy tak urządzać, aby dym i sadza nie zanieczyszczały powietrza w sposób dla zdrowia szkodliwy, albo dla sąsiadów dokuczliwy.

§. 25.

Piece w izbach.

Piece w izbach, stojące bezpośrednio na podłodze nieogniotrwałej, winny być podmurowane na 30 cm. Przed drzwiczkami pieców należy podłogę zabezpieczyć od ognia.

Pieców żelaznych nie wolno tam używać, gdzie bywa wyrabiany lub gromadzony materiał łatwo zapaleniu podlegający.

§. 26.

K u c h n i e.

Pod ogniskiem i na 80 cm. w około ogniska nie wolno urządzać podłogi z desek.

Nad ogniskiem otwartem należy tak umieścić kapę, by po wszystkich stronach o 30 cm. wystawała nad krawędź kuchni.

Dym z otwartych ognisk tylko przełazowymi kominami odprowadzać wolno.

W kuchniach angielskimi zwanych należy dla odprowadzenia pary urządzić otwory wentylacyjne z drzwiczkami żelaznymi.

§. 27.

P i w n i c e.

Piwnice pod budynkami mieszkalnymi winny być sklepione.

§. 28.

Wychodki i zbiorniki na nawóz.

W budynku mieszkalnym lub obok takiego budynku winny być urządzone wychodki z łatwym i trwałym odpływem dla nieczystości.

Rada gminna wyda w przeciągu sześciu miesięcy od wejścia w życie niniejszej ustawy przepisy, gdzie i jak mają być urządzone zbiorniki na nieczystości kloaczne.

Każdy zbiornik taki winien być oddalony przynajmniej o 2 m. od granicy sąsiedniej, a 10 m. od najbliższej studni.

Wychodki nie powinny być widoczne z ulicy lub placu publicznego.

W tych samych odległościach mogą być urządzone zbiorniki na nawóz, które od domów mieszkalnych oddalone być mają przynajmniej na 10 m. jeżeli miejsce na to pozwala.

§. 29.

Obprowadzanie nieczystości.

Odprowadzenie nieczystości na ulice lub place publiczne albo do rowów tychże ulic i placów jest bezwarunkowo zabronione, nawet z budynków już istniejących.

§. 30.

Piece piekarskie przemysłowe, wędzarnie.

Piece dla przemysłu piekarskiego należy w regule umieszczać w lokalu sklepionym. Podłoga przed ogniskiem winna być ogniotrwale urządzona.

Ściany w wędzarniach muszą być sporządzone z materiału ogniotrwałego i zaopatrzone w drzwi żelazne lub przynajmniej blachą od środka pobite. Wędliny tylko na hakach lub prętach żelaznych zawieszać wolno.

§. 31.

Stawianie kotłów parowych.

Kotły parowe należy stawiać, jeżeli tylko można, w odrębnym zabudowaniu.

Stanowczo wzbronionem jest jednak ustawianie kotłów parowych pod lokalem mieszkalnym lub roboczym, równie jak urządzenie sklepień lub pował nad nimi.

Tylko w razie udowodnionej konieczności dopuszczona być może lekka powała.

§. 32.

Suszarnie, cegielnie, wędzarnie, piece do wypalania wapna i kuźnie.

Suszarnie na owoce, len lub konopie, wędzarnie i budynki o większych palowiskach winny być od innych budynków przynajmniej o 30 m. oddalone.

Cegielnie i piece do wypalania wapna mogą stać jedynie poza obrębem zabudowanego obszaru miejscowości.

Kuźnie winny być od budynków innych właścicieli oddalone przynajmniej o 30 m. lub urządzone w budynkach ogniotrwale zbudowanych i ogniotrwale krytych.

§. 33.

Ogrodzenia, płoty i t. p.

Jaki materiał dozwolany być może do urządzania ogrodzeń, zastosować się należy do zwyczajów miejscowych.

Na ogrodzeniach wzdłuż dróg publicznych, jakoteż na ogrodzeniach takich, które dotyczą zabudowań lub ogrodzeń sąsiednich, nie wolno urządzać ostrzeszków ze słomy, trzciny, szuwaru, peżu, odpadków łądyg konopnych i t. p. łatwo zapalnych przedmiotów.

§. 34.

S t u d n i e.

Studnie mogą być urządzone tylko w odległości przynajmniej 10 m. od jam kloacznych, kanałów i gnojowisk, mają być ocembrowane, a ocembrowanie ma się wznosić przynajmniej na 80 cm. ponad poziom gruntu otaczającego studnię.

§. 35.

Sadzenie drzew między budynkami.

Przy stawianiu budynku, który ma być pokryty słomą, trzcina lub szuwarem cięży na budującym obowiązek, oddzielenia go szeregiem drzew od budynków sąsiednich.

ROZDZIAŁ III.

Zamieszkanie nowych budynków i utrzymanie istniejących.

§. 36.

Pozwolenie na zamieszkanie.

Budynki nowo wystawione lub przekształcone nie mogą być ani zamieszkałe ani na inny cel użyte przed uzyskaniem pozwolenia Zwierzchności gminnej, a w wypadkach przewidzianych w §. 9. przed uzyskaniem zezwolenia Wydziału powiatowego.

Przed daniem takiego pozwolenia musi osobna komisya zbadać na miejscu, czy budowa wykonana jest zgodną z planem zatwierdzonym, czy odpowiada wymaganiom sanitarnym i warunkom bezpieczeństwa publicznego.

Komisję przeprowadzić winien naczelnik gminy lub jego zastępca w przeciągu trzech dni po ustnem lub pisemnem wniesieniu prośby a w wypadkach przewidzianych §. 9. delegat Wydziału powiatowego przy współudziale naczelnika gminy lub jego zastępcy, względnie przełożonego obszaru dworskiego, przybierając w razie niezbędnej potrzeby także fachowego znawcę.

W miejscowościach zaś, w których znajdują się zdrojowiska lub uzdrowiska (stacje klimatyczne) o nadanym statucie, winien wziąć udział w komisji także delegat komisji zdrojowej lub klimatycznej.

Stosownie do wyniku tych oględzin nastąpić ma załatwienie prośby budującego.

Budujący obowiązany jest zapłacić dyety i koszta podróży delegata Wydziału powiatowego i znawcy.

§. 37.

Termin zamieszkania.

Budynek murowany, podczas wiosny pod dach doprowadzony, a w jesieni narzucony, może być dopiero w następnej wiosnie zamieszkały. Budynek zaś w jesieni pod dach doprowadzony, a w następnej wiosnie narzucony, może dopiero w jesieni do zamieszkania być oddany.

Gdyby w powyższych okresach czasu tylko niektóre części domu zostały wykończone, może być wydane pozwolenie na częściowe zamieszkanie budynku.

§. 38.

Utrzymanie budynków.

Każdy właściciel budynku obowiązany jest utrzymywać go w dobrym stanie, czysto i porządnie. Winien mianowicie zapobiegać takim

uszkodzeniom, które mogłyby zagrażać bezpieczeństwu publicznemu lub zdrowiu mieszkańców.

W izbach mieszkalnych niewolno utrzymywać koni, bydła, nierogacizny, owiec i kóz.

§. 39.

Budynki grożące zawaleniem.

Jeżeli budynek grozi niebezpieczeństwem zawalenia, zarządzi Zwierzchność gminna komisyjne zbadanie stanu rzeczy i podług stopnia sprawdzonego niebezpieczeństwa poleci właścicielowi przy równoczesnem wyznaczeniu stosownego terminu i zagrożeniu następstwami prawnymi (§. 49.), bądź to opróżnienie i zabezpieczenie budynku starego aż do wykonania potrzebnych napraw, bądź też częściowe albo nawet całkowite rozebranie budynku.

Komisję przeprowadzić winien naczelnik gminy lub jego zastępca bezpłatnie protokolarnie w obecności stron interesowanych i z przybraniem znawcy, którego wynagrodzić należy z funduszków gminy, jeśli znawca ten nie jest płatnym za swe urządowanie funkcjonaryuszem gminy.

ROZDZIAŁ IV.

Władze wykonawcze.

§. 40.

Zwierzchność gminna.

Zwierzchność gminna obowiązana jest ściśle czuwać nad przestrzeganiem przepisów tej ustawy, przede wszystkim zaś, ażeby:

- a) nie budowano bez uzyskania prawomocnego konsensu;
- b) ściśle stosowano się do zatwierdzonego planu budowy;
- c) zachowano linię regulacyjną (§§. 13. i 14.).

W razie spostrzeżenia uchybień winna Zwierzchność gminy w wypadkach pod a) b) i c) wymienionych, wstrzymać dalszą budowę (§. 48).

Od rozporządzeń Zwierzchności gminnej można wnieść na ręce naczelnika gminy rekurs do Wydziału powiatowego w nieprzekraczalnym terminie dni 14 po doręczeniu lub ogłoszeniu rozporządzenia.

§. 41.

Rada gminna.

Rada gminna:

a) Zatwierdza plany budynków przeznaczonych na cele gminne lub zakładów gminnych:

b) uchwała z zastrzeżeniem zatwierdzenia przez Wydział powiatowy plan regulacyjny przy odbudowaniu zniszczonych części miejscowości (§. 13.), a w miejscowościach, gdzie znajdują się lub powstaną zdrojowiska lub uzdrowiska (stacje klimatyczne), plan regulacyjny odnośnej miejscowości (§. 14.), oraz postanawia o podniesionych zarzutach przeciw regulacji;

c) wydaje uchwały w sprawach określonych w §§. 1 i 18.

d) wydaje obowiązujące przepisy, gdzie i jak mają być urządzone zbiorniki na nieczystości kloaczne. (§. 28.);

e) ustanawia takse dla znawców biegłych, jeśli znawcy ci nie są płatnymi funkcyonaryuszami gminy.

Od uchwały Rady gminnej można wnieść na ręce Zwierzchności gminnej rekurs do Wydziału powiatowego w nieprzekraczalnym terminie dni 14 po doręczeniu lub ogłoszeniu uchwały.

§. 42.

Wydział powiatowy.

Wydział powiatowy:

a) rozstrzyga rekursy przeciw rozporządzeniom Zwierzchności gminnej (§. 40) i uchwałom Rady gminnej (§. 41);

b) czuwa nad tem, ażeby Zwierzchność gminna nie zaniedbywała obowiązków niniejszą ustawą na nią włożonych;

c) wykonuje czynności wskazane §§. 9., 13., 14, 36 i 51 niniejszej ustawy.

Od rozporządzenia Wydziału powiatowego można wnieść na ręce tegoż Wydziału rekurs do Wydziału krajowego w nieprzekraczalnym terminie dni 14 po doręczeniu lub ogłoszeniu rozporządzenia.

§. 43.

Wydział krajowy.

Wydział krajowy załatwia jako ostateczna instancja rekursy przeciw orzeczeniom Wydziału powiatowego i Rady powiatowej.

§. 44.

Władze polityczne.

Prawa zastrzeżone władzom politycznym postanowieniami §§. 104., 105., 106. i 107. ustawy gminnej z dnia 12. sierpnia 1866 Nr. 19. Dz. u. kr. pozostają nienaruszone.

ROZDZIAŁ V.

Postanowienia karne.

§. 45.

Przekroczenia objęte ustawą karną.

Przekroczenia przepisów budowniczych, objęte ustawą karną, będą dochodzone i karane przez właściwe Sądy.

§. 46.

Inne przekroczenia.

Co do innych przekroczeń przepisów zawartych w tej ustawie, służy prawo karania naczelnikowi gminy z dwoma przysiężnymi. Przekroczenia te karane będą stosownie do stopnia winy i do wynikającego z niej niebezpieczeństwa publicznego grzywną od 1 do 25 zł. w. a., a w razie niemożności uiszczenia kary pieniężnej, aresztem od 24 godzin do dni 7

§. 47.

Rekursy przeciw orzeczeniom karnym.

Rekursy przeciw orzeczeniom karnym (§. 46) mają być w terminie dni 14 po doręczeniu lub ogłoszeniu wnoszone do c. k. Starostwa za pośrednictwem Zwierzchności gminnej.

§. 48.

Budowy wykonane bez konsensu lub wbrew konsensowi.

Jeżeli budowa została całkiem lub częściowo wykonaną bez konsensu lub wbrew temuż konsensowi, winna Zwierzchność gminy natychmiast wstrzymać budowę (§. 40). Władza powołana do wydawania konsensu przeprowadzi następnie czynności wskazane w §. 4. względnie §. 9. i wyda orzeczenie czy i o ile wykonana budowa może być pozostawiona, czyli też ma być zmienioną lub zniesioną.

Przeciw orzeczeniom Zwierzchności gminnej służy zwykła droga rekursu wszystkim stronom interesowanym.

Niezależnie od tego orzeczenia może nastąpić ukaranie winnego w myśl §§. 45. i 46.

§. 49.

Wykonanie prawomocnych poleceń.

Jeżeli właściciel budynku, pomimo nałożenia kary za niedotrzymanie pierwszego terminu, nie dopełni w drugim przez Zwierzchność gminną oznaczonym terminie prawomocnego polecenia władz powołanych do wykonania tej ustawy, Zwierzchność gminna wykona to polecenie na jego koszt i stratę.

ROZDZIAŁ VI.

Postanowienia co do obszarów dworskich.

§. 50.

Zasadnicze postanowienie.

Obszary dworskie miejscowości, w których niniejsza ustawa obowiązuje, podlegają również postanowieniom tejże ustawy.

Zakres działania przyznany niniejszą ustawą Zwierzchności i Radzie gminnej, przechodzi na obszarze dworskim na przełożonego tegoż obszaru z wyjątkiem prawa karania (§. 46.), które przysługuje c. k. Starostwu i z wyjątkiem wypadków przewidzianych w § 51. ustęp 1. i 2.

§. 51.

Budowle pośród zabudowań gminy, oraz karczmy, szynkownie itp.

Wykonywanie wszystkich czynności policyi budowniczej, jak nie mniej prawo karania za przekroczenie przepisów tej ustawy na tych częściach obszaru dworskiego, które leżą pośród zabudowań gminy, należy do zakresu działania gminy.

To samo odnosi się do karczem, szynkowni i należących do nich stajni, szop, i t. p. zabudowań, co do których w myśl §. 7. ustawy o obszarach dworskich z dnia 12. sierpnia 1866 Nr. 20 dz. u. kr. sprawowanie policyi miejscowej należy do gminy.

Nadto, jeżeli budynek, który na obszarze dworskim ma być stawiany mniej aniżeli o 30 m. oddalony będzie od zabudowanego terytorium gminy, winien przełożony obszaru dworskiego zawiadomić o zamierzonej budowie Zwierzchność gminy. Jeśli zaś Zwierzchność gminna mniema, że budynek ten stawiany jest wbrew przepisom niniejszej ustawy i ztąd zagraża niebezpieczeństwo, może o tem donieść Wydziałowi powiatowemu, który winien na tej podstawie zbadać rzecz i wydać orzeczenie, tak, jak gdyby w tej sprawie do niego rekurs wniesiony został przeciw wydanemu w pierwszej instancji orzeczeniu.

U s t a w a

z dnia ..... obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, zmieniająca §§. 73. i 74. ustawy krajowej z 4. kwietnia 1889. Nr. 31. dz. u. kr.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam jak następuje:

Art. A.

Postanowienia §§. 73. i 74. ustawy krajowej z dnia 4. kwietnia 1889. Nr. 31. dz. u. kr. w dotychczasowym brzmieniu zostają uchylone i mają opiewać jak następuje:

§. 73.

Zwierzchność gminna.

Zwierzchność gminna czuwa nad przestrzeganiem przepisów tej ustawy.

Zwierzchność gminna daje pozwolenie na budowę (konsens) i przestrzega ażeby:

- a) nie budowano bez uzyskania prawomocnego konsensu,
- b) zachowano linię regulacyjną i poziom,
- c) ściśle stosowano się do zatwierdzonego planu budowy,
- d) do wykonania budowy używano osób upoważnionych w myśl §. 21.
- e) tylko dobrego trwałego materiału.

Przy spostrzeżeniu uchybień winna Zwierzchność gminna w wypadkach pod a) b) i c) wymienionych, wstrzymać dalszą budowę, w wypadku pod d) usunąć nieupoważnionego wykonawcę od dalszej budowy, a w wypadku pod e) zarządzić uprzątnięcie z placu budowy materiału za nieodpowiedni uznanego

Od rozprządzeń Zwierzchności gminnej można na ręce naczelnika gminy wnieść rekurs do Wydziału powiatowego w nieprzekraczalnym terminie dni 14 po doręczeniu lub ogłoszeniu rozporządzenia, z wyjątkiem wypadków przewidzianych w §. 3. niniejszej ustawy.

Rekurs od zarządzenia, wstrzymującego budowę rozpoczętą, nie ma mocy odraczającej.

§. 74.

Rada gminna.

Rada gminna załatwia następujące sprawy:

- a) zarządza sporządzenie ogólnego planu miasta, zatwierdza go i czuwa nad jego peryodycznym uzupełnieniem przez Zwierzchność gminną;
- b) zatwierdza plany budynków, przeznaczonych na cele gminy lub zakładów gminnych;
- c) zatwierdza plany podziału znaczniejszych obszarów na parcele budowlane (§. 18.);
- d) uchwała plan regulacyjny przy odbudowaniu zniszczonych części miasta (§. 19.);
- e) oznacza części obszaru miejskiego, w których tylko materiał ogniotrwały do budowy użytym być może (§. 24.);
- f) w gminach, w których materiał ogniotrwały jest nader kosztowny lub ludność ubogą, postanawia z zatwierdzeniem Rady powiatowej, że w następującym przeciągu lat 10, z wyjątkiem mieszkalnych domów piętrowych, wszystkie inne budynki na całym obszarze miejskim z muru pruskiego lub drzewa stawiane być mogą (§. 24. lit. c.);
- g) oznacza, przy których ulicach i placach publicznych budynki z materiału nieogniotrwałego mają być stawiane na fundamentach murowanych i na podmurowaniu 50 cm. wysokości (§. 25.);
- h) uchwała w sprawie wyjątkowego uwolnienia gminy miejskiej od obowiązku pokrywania dachów ogniotrwałym materiałem (§. 47.);
- i) wydaje obowiązujące przepisy o systemie kanalizacji (§. 52.);
- k) oznacza okręg miasta, w którym tylko piętrowe domy stawiać wolno i daje wyjątkowe pozwolenie na stawianie domu parterowego w tym okręgu (§. 57.);
- l) oznacza materiał, jaki ma być użyty do ułożenia chodnika przed nowym budynkiem w pewnej nlicy lub części miasta (§. 59.);
- m) oznacza wysokość taksy dla znawców za oględziny nowo wybudowanych domów (§. 68.).

Uchwały Rady gminnej w sprawach tu pod a), b), c), d), e), g), i), k) określonych, winny być w obrębie gminy ogłoszone. Od tych uchwał wolno stronom interesowanym wnieść za pośrednictwem Zwierzchności gminnej rekurs do Wydziału powiatowego w ciągu dni 30 od ich ogłoszenia.

Art. B.

Wykonanie niniejszej ustawy poruczam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.